

การรับรู้ความเสี่ยงและพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงาน ของพนักงานเก็บขยะมูลฝอย สำนักงานเขตสาทร

Risk Perception and Hazard Prevention Behaviors of Garbage Collector of the Sathon District

พัศพิชชา ทองจิราอนันต์^{1,2}, นิภัทรา หริตวร³ และ ลักษณา เหล่าเกียรติ³

Patpischar Tongjeera-anunt^{1,2}, Nipattra Haritavorn³ and Laksana Loakiat³

¹หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย

คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

²ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขาภิบาล สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

³คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผู้นิพนธ์ประสานงาน : laksana.loakiat@gmail.com

วันที่รับบทความ: 15 พฤษภาคม 2566 / วันที่แก้ไขบทความ: 13 กรกฎาคม 2566 / วันที่ตอบรับการตีพิมพ์: 21 กรกฎาคม 2566

บทคัดย่อ การวิจัยครั้งนี้เป็นศึกษาเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional descriptive research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ความเสี่ยงและพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงานของพนักงานเก็บขยะมูลฝอย สำนักงานเขตสาทร กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานเก็บขยะมูลฝอย สำนักงานเขตสาทร จำนวน 130 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและสัมภาษณ์ผู้บริหาร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การทดสอบไคสแควร์ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการวิจัยพบว่าพนักงานเก็บขยะมูลฝอย มีการรับรู้ความเสี่ยงจากการทำงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เพียงร้อยละ 38.5 แต่กลับพบว่าพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ถึงร้อยละ 53.1 ปัจจัยส่วนบุคคล สุขภาพและความปลอดภัย ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ รอบเวลาการปฏิบัติงาน ($p=0.042$) ระยะเวลาการปฏิบัติงานในรอบวัน ($p<0.001$) และอุบัติเหตุ/เจ็บป่วยจากการทำงาน ($p=0.001$) และพบว่าการรับรู้ความเสี่ยงจากการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงานในระดับปานกลาง ($r=0.498, p<0.01$) จากการสัมภาษณ์ผู้บริหาร พบว่า สำนักงานเขตสาทรใช้วิธีทางด้านการบริหารจัดการเพื่อการป้องกันควบคุมอันตรายจากการทำงาน ได้แก่ การประกาศนโยบายของหน่วยงาน การจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอันตรายจากการปฏิบัติงาน การจัดทำข้อปฏิบัติหรือแนวทางมาตรฐานการปฏิบัติงาน รวมทั้งการสนับสนุนอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล ดังนั้นสำนักงานเขตสาทรควรมีการเสริมสร้างพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงานของพนักงานเก็บขยะมูลฝอยให้คงอยู่ในระดับดีอย่างต่อเนื่อง โดยเสริมสร้างให้มีพฤติกรรมในด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ ให้มากขึ้น เช่น การกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจน และการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติตนที่ถูกต้องในการทำงาน ซึ่งจะช่วยให้การทำงานเก็บขยะมูลฝอยมีประสิทธิภาพ และมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การรับรู้ความเสี่ยง, พฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงาน, พนักงานเก็บขยะมูลฝอย

Abstract The objectives of this cross-sectional descriptive research were to study the risk perception and hazard prevention behaviors of garbage collectors in the Sathon district office. The data were collected among 130 garbage collectors who had worked in this office at least 6 months by using a questionnaire and interviewed the executive officers related to occupational safety management. Descriptive statistics used for analysis were frequency, percentage, mean, and standard deviation, while inferential statistics were Chi-square and Pearson's product-moment correlation coefficient at the statistical significance level of 0.05. The result showed that garbage collectors had a risk perception at a good level of only 38.5%, but the overall occupational hazard prevention behavior was at a good level of 53.1%. Personal factors, health and safety factors that had statistically significant correlation with occupational hazard prevention behaviors, were work cycle ($p=0.042$), working time in the day ($p<0.001$), and work-related accidents/illnesses ($p<0.001$). There was a moderate positive correlation between risk perception and occupational hazard prevention behavior ($r=0.498$, $p\text{-value}<0.01$). In addition, the interview results revealed that the Sathon district office had administrative control for occupational hazard prevention such as organizational safety policy, preventive training program, and supported personal protective equipment. Therefore, the Sathon district office should enhance the garbage collectors' occupational hazard prevention behaviors at a good level continually by setting compliance with rules or regulations about occupational hazard prevention behaviors, such as establishing a clear penalty and providing information about correct occupational practices which will help workers collecting waste more efficient and safer.

Keywords: Risk perception, Occupational hazard prevention behaviors, The garbage collector

1. บทนำ

ขยะเป็นปัญหาที่รัฐบาลให้ความสำคัญในการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง ทั้งในแง่ของปริมาณและการกำจัด มติคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2559 เห็นชอบกับแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559-2564) เพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยตามนโยบายรัฐบาลที่กำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ เมื่อแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศฉบับแรกได้สิ้นสุดลง กรมควบคุมมลพิษจึงดำเนินการจัดทำแผนแม่บทฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2565-2570) เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา

ภาวะมลพิษจากขยะที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ความเดือดร้อน และสุขภาพอนามัยของประชาชน

สถานการณ์ขยะมูลฝอยของประเทศไทยพบว่า ปี 2564 มีขยะมูลฝอยเกิดขึ้น 24.98 ล้านตัน ลดลงร้อยละ 1.54 จากปี 2563 ที่มีปริมาณ 25.37 ล้านตัน เช่นเดียวกันกับสถานการณ์ขยะมูลฝอยของกรุงเทพมหานครที่พบว่า ปี 2564 มีปริมาณขยะ 8,674.73 ตัน/วัน ลดลงจากปี 2563 ที่มีปริมาณ 9,520 ตัน/วัน [1] เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ภายใต้มาตรการล็อกดาวน์และการจำกัดการใช้ชีวิตประจำวัน และกิจกรรมของประชาชน ทำให้มูลฝอยในภาพรวม

ของกรุงเทพมหานครลดลง แต่ในทางกลับกันพบว่าปริมาณขยะพลาสติกและมูลฝอยติดเชื้อเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากการใช้พลาสติกครั้งเดียวทิ้งและจำนวนผู้ติดเชื้อที่มีเป็นจำนวนมาก [2]

สำนักงานเขตสาทรเป็น 1 ใน 50 เขตการปกครองของกรุงเทพมหานคร เป็นเขตศูนย์กลางธุรกิจการค้า การศึกษาและการทูต มีประชากรอาศัยอยู่อย่างหนาแน่น ส่งผลให้เกิดการอุปโภคบริโภคอุปกรณ์และสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก และเมื่อสิ้นสุดการใช้งานแล้วกลายเป็นขยะมูลฝอยจำนวนมากส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งจากปัญหาขยะมูลฝอยล้นเมืองและขยะมูลฝอยตกค้างในหลายพื้นที่ สถิติปริมาณขยะมูลฝอยที่สำนักงานเขตสาทรจัดเก็บได้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 มีปริมาณ 46,730.30 ตัน/ปี เฉลี่ย 128.03 ตัน/วัน โดยพนักงานประจำรถเก็บขนมูลฝอย ฝ้ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ สำนักงานเขตสาทร จะดำเนินการเก็บขนมูลฝอยตามบ้านเรือน ชุมชน อาคาร สถานที่ต่าง ๆ รวมถึงในถนนสายหลักและสายรอง ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 9.326 ตารางกิโลเมตร มีพนักงานเก็บขนมูลฝอยจำนวน 130 คน เป็นลูกจ้างประจำ จำนวน 59 คน และลูกจ้างชั่วคราว จำนวน 71 คน มีรถเก็บขนมูลฝอยทั้งหมดจำนวน 35 คัน โดยรถเก็บขนมูลฝอย 1 คัน ประกอบด้วยพนักงานขับรถ 1 คน และพนักงานเก็บขนมูลฝอย 2-4 คน ขึ้นอยู่กับประเภทและขนาดของรถเก็บขนมูลฝอย มีการแบ่งพื้นที่รับผิดชอบในการเก็บขนมูลฝอยออกเป็น 3 โซน ได้แก่ โซนแขวงทุ่งวัดดอน จำนวน 48 คน โซนแขวงทุ่งมหาเมฆ จำนวน 47 คน และ โซนแขวงยานนาวา จำนวน 35 คน ซึ่งในแต่ละวันจะแบ่งการออกปฏิบัติงานเป็น 4 รอบ คือ รอบที่ 1 เวลา 00.00-08.00 น. รอบที่ 2 เวลา 05.00-13.00 น. รอบที่ 3 เวลา 16.00-24.00 น. และรอบเร่งด่วน เวลา 08.00-16.00 น. ปฏิบัติงานต่อเนื่องกัน 6 วันต่อสัปดาห์ มีวันหยุด 1 วันคือวันอาทิตย์

การทบทวนวรรณกรรมพบว่าพนักงานเก็บขนมูลฝอยต้องเผชิญกับลักษณะงานที่อาจก่อให้เกิดอันตราย

และความเสี่ยงไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติงานในเวลา กลางคืน ซึ่งมีแสงสว่างในการเก็บขยะไม่เพียงพอ [3] การทำงานบนท้องถนนที่มีการสัญจร อาจเกิดอุบัติเหตุจากยานพาหนะและได้รับบาดเจ็บจากรถเฉี่ยวชน [4] การสัมผัสขยะติดเชื้อรวมถึงอันตรายจากเชื้อโรคนิยขยะประเภทกระดาษชำระ ถุงยางอนามัย ผ้าอนามัย เศษอาหารเน่าบูด และซากสัตว์ หากสัมผัสโดยตรงในขณะที่ผิวหนังมีรอยเปิดเป็นแผลหรือรอยถลอก อาจทำให้เกิดเชื้อที่ก่อโรคต่าง ๆ ได้ อันตรายจากของมีคมบาด ทิ่มแทง จนอาจเกิดแผลติดเชื้อและบาดทะยัก [5]

ส่วนสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการทำงานและก่อให้เกิดความเสี่ยงของพนักงานเก็บขนมูลฝอย ได้แก่ เสียงดังจากเครื่องจักร รถบรรทุกขยะ อาจเป็นเหตุให้พนักงานเก็บขนมูลฝอยหูตึง เสี่ยงต่อการสูญเสียการได้ยิน ความสั่นสะเทือนที่ทำให้ระบบประสาทผิดปกติ อีกทั้งฝุ่นละออง คิวิน ที่ส่งผลกระทบต่อระบบทางเดินหายใจ [6] ด้านตัวบุคคลยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดโรคและการบาดเจ็บอันเนื่องมาจากการทำงาน กล่าวคือ พนักงานเก็บขยะส่วนมากจะขาดความรู้ความตระหนักในเรื่องของการป้องกันตนเองและการดูแลสุขภาพ ไม่สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตรายในการทำงาน มีท่าทางการปฏิบัติงานที่ไม่ถูกต้อง อีกทั้งยังมีพฤติกรรมเสี่ยงที่ไม่เหมาะสม เช่น สูบบุหรี่ ดื่มสุราขณะปฏิบัติงาน ขาดความรู้และทักษะในการปฏิบัติตนเพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากการทำงาน [7]

อันตรายและความเสี่ยงที่เกิดขึ้นได้กับพนักงานเก็บขนมูลฝอยดังกล่าวข้างต้นนั้น ในเชิงทฤษฎีสามารถป้องกันได้หากพนักงานมีการรับรู้ภาวะเสี่ยงอันตราย ซึ่งหมายถึงการที่พนักงานมีความรู้สึกรู้สึกนึกคิดหรือมีความเข้าใจเกี่ยวกับโอกาสที่ตนจะได้รับอันตราย ซึ่งเป็นจุดกระตุ้นของการเกิดพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงอันตรายเหล่านั้น [8] ฉะนั้น การรับรู้ภาวะเสี่ยงอันตรายของพนักงานเก็บขนมูลฝอยจึงมีความสำคัญมาก เพราะเป็นสิ่งบ่งบอกความตระหนักของพนักงานเก็บขนมูลฝอยต่อความเสี่ยงการเกิดปัญหาสุขภาพจากการ

ทำงาน และจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานที่ปลอดภัย ดังนั้น การศึกษาการรับรู้ความเสี่ยงและพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย สำนักงานเขตสาทร จะทำให้ได้ข้อมูลเพื่อให้เจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหามาตรการป้องกันอันตรายจากการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอยให้มีความปลอดภัย เพื่อลดความเสี่ยงและการเกิดอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นจากการทำงาน รวมถึงการส่งเสริมการจัดสวัสดิการดูแลสุขภาพของพนักงานเก็บขนมูลฝอยให้เหมาะสม เพื่อลดการระคายเคืองของกรุงเทพมหานคร และคงไว้ซึ่งภาวะสุขภาพที่ดีของพนักงานเก็บขนมูลฝอยต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการรับรู้ความเสี่ยง และพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย

2.2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความเสี่ยง และระดับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย

3. วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-sectional descriptive research) กลุ่มตัวอย่างเป็นพนักงานเก็บขนมูลฝอย สำนักงานเขตสาทร จำนวน 130 คน เลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์คัดเข้า (Inclusion criteria) ได้แก่ 1) เป็นพนักงานเก็บขนมูลฝอย สำนักงานเขตสาทร ที่ปฏิบัติงานมาแล้ว 6 เดือนขึ้นไป 2) อายุระหว่าง 18-60 ปี และยินยอมเข้าร่วมในการวิจัย และสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหาร ในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย

3.1 เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากทฤษฎีแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

1) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งเป็นข้อมูลทั่วไปของพนักงานเก็บขนมูลฝอย ลักษณะของข้อคำถามเป็นแบบการตรวจรายการ (Checklist)

2) แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงาน ลักษณะของข้อคำถามมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ โดยใช้มาตรวัดประมาณค่าการปฏิบัติ (Rating scale) 5 ระดับ คือ ทุกครั้ง เกือบทุกครั้ง บางครั้ง นาน ๆ ครั้ง และไม่เคย การแปลผลพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงานแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ พฤติกรรมดี (120 คะแนนขึ้นไป) พฤติกรรมปานกลาง (105-119 คะแนน) และพฤติกรรมต่ำ/ควรปรับปรุง (น้อยกว่า 105 คะแนน)

3) แบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ความเสี่ยงหรืออันตรายจากการทำงาน ลักษณะของข้อคำถามมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ โดยใช้มาตรวัดประมาณค่าการรับรู้ (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด การแปลผลการรับรู้ความเสี่ยงหรืออันตรายจากการทำงานแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ การรับรู้มาก (80 คะแนนขึ้นไป) การรับรู้ปานกลาง (70-79 คะแนน) และการรับรู้น้อย (น้อยกว่า 70 คะแนน) และ

4) แบบสอบถามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ ลักษณะข้อคำถามเป็นแบบสอบถามปลายเปิด โดยเปิดโอกาสให้พนักงานเก็บขนมูลฝอย ได้แสดงความคิดเห็น มีข้อคำถาม จำนวน 4 ข้อ ซึ่งครอบคลุมรายละเอียดเกี่ยวกับการรับรู้ความเสี่ยงและพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงาน

ส่วนการสัมภาษณ์ผู้บริหารสำนักงานเขตสาทร ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interviews form) ข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended) ที่ได้กำหนด

ไว้แน่นอน ในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย โดยการทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้วยการนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจสอบ แล้วนำผลคะแนนที่ได้มาคำนวณหาค่า IOC (Index of item objective congruence) โดยพบว่าข้อคำถามทุกข้อมีค่า $IOC \geq 0.5$ ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้นสามารถนำไปใช้ได้ การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ดำเนินการภายหลังที่ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน โดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มพนักงานเก็บขนมูลฝอยที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตอื่นจำนวน 30 คน และทดสอบหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค พบว่าแบบสอบถามทั้งฉบับได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เท่ากับ 0.761 แสดงว่าแบบสอบถามมีระดับความเชื่อมั่นอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถใช้ได้

3.2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

3.2.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลถึงผู้อำนวยการเขตสาทร เมื่อได้รับอนุญาตแล้ว มีการนัดหมายวันและเวลาเพื่อที่จะชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความยินยอมเข้าร่วมในการวิจัย เมื่อได้รับการยินยอมแล้ว จึงแจกแบบสอบถามให้กับพนักงานเก็บขนมูลฝอยตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง ส่วนการสัมภาษณ์ผู้บริหารเขต มีการนัดหมายวันและเวลาก่อนที่จะเข้าพบและดำเนินการสัมภาษณ์

3.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS Version 20, IBM, USA วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของพนักงานเก็บขนมูลฝอยด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ไคว้สแควร์ (Chi-square) ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายในการปฏิบัติงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย และใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความเสี่ยงกับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p\text{-value} < 0.05$)

การวิจัยครั้งนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในคนจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ชุดที่ 3 สาขาวิทยาศาสตร์ รหัสโครงการที่ 141/2563 เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2563

4. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้บริหารเกี่ยวกับการจัดการด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอยนำเสนอประเด็นสำคัญได้ดังนี้

4.1 ผลการวิจัย

4.1.1 ลักษณะส่วนบุคคลของพนักงานเก็บขนมูลฝอย

พนักงานเก็บขนมูลฝอย สำนักงานเขตสาทร ส่วนใหญ่ร้อยละ 42.3 มีอายุอยู่ในช่วง 40-59 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 41.6 ปี ร้อยละ 58.5 มีสถานภาพสมรส ร้อยละ 44.6 มีการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 50.0 มีรายได้ต่อเดือน 9,001-15,000 บาท ร้อยละ 60.0 เป็นลูกจ้างประจำ ร้อยละ 49.2 มีรอบเวลาการปฏิบัติงานเป็นรอบที่ 3 เวลา 16.00-24.00 น. ร้อยละ 81.6 มีระยะเวลาการปฏิบัติงานในรอบวัน ไม่เกิน 8 ชั่วโมง มีระยะเวลาที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งพนักงานเก็บขนมูลฝอยเฉลี่ย 10.6 ปี และไม่เคยเกิดอุบัติเหตุ/เจ็บป่วยจากการทำงาน

การอบรมให้ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน พบว่า ร้อยละ 76.2 ได้รับการอบรมการป้องกันโรคและอันตรายที่มาจากขยะมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 75.4 ได้รับการอบรมเรื่องการสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล และเพียงร้อยละ 30.0 ได้รับการอบรมน้อยที่สุดเรื่องการจัดการความเครียด สุขภาพจิต

อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล ที่ได้รับจากหน่วยงาน พบว่า ร้อยละ 90.8 ได้รับถุงมือมากที่สุด รองลงมา ร้อยละ 88.5 ได้รับผ้าปิดปาก/จมูก และเสื้อกั๊กสะท้อนแสง และเพียงร้อยละ 5.4 ได้รับผ้าปิดคลุมศีรษะจากหน่วยงานน้อยที่สุด

4.1.2 การรับรู้ความเสี่ยงจากการทำงาน

การรับรู้ความเสี่ยงจากการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย สำนักงานเขตสาทร โดยภาพรวมร้อยละ 38.5 อยู่ในระดับดี รองลงมา ร้อยละ 33.8 อยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 27.7 อยู่ในระดับต่ำ (ควรปรับปรุง) โดยมีคะแนนเฉลี่ย 69.5 คะแนน เมื่อจำแนกการรับรู้ความเสี่ยงจากการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย สำนักงานเขตสาทร รายด้าน พบว่า ด้านการรับรู้โอกาสที่จะทำให้เกิดอันตรายจากการทำงาน ร้อยละ 36.2 มีการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 35.3 อยู่ในระดับดี และร้อยละ 28.5 อยู่ในระดับต่ำ (ควรปรับปรุง) ด้านการรับรู้ความรุนแรงของอันตรายจากการทำงาน ร้อยละ 36.9 มีการรับรู้อยู่ในระดับดี รองลงมา ร้อยละ 32.3 อยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 30.8 อยู่ในระดับต่ำ (ควรปรับปรุง)

4.1.3 พฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงาน

พนักงานเก็บขนมูลฝอย สำนักงานเขตสาทร โดยภาพรวม ร้อยละ 53.1 มีพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงานอยู่ในระดับดี รองลงมา ร้อยละ 45.4 อยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 1.5 อยู่ในระดับต่ำ (ควรปรับปรุง) โดยมีคะแนนเฉลี่ย 121.9 คะแนน เมื่อจำแนกพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงานของ

พนักงานเก็บขนมูลฝอย สำนักงานเขตสาทร รายด้าน พบว่า ด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ ร้อยละ 50.0 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 48.5 อยู่ในระดับดี และร้อยละ 1.5 อยู่ในระดับต่ำ (ควรปรับปรุง) ด้านการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ ร้อยละ 64.6 อยู่ในระดับดี รองลงมา ร้อยละ 33.1 อยู่ในระดับปานกลาง และร้อยละ 2.3 อยู่ในระดับต่ำ (ควรปรับปรุง) ด้านความพร้อมของร่างกาย ร้อยละ 50.0 อยู่ในระดับระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 46.9 อยู่ในระดับดี และร้อยละ 3.1 อยู่ในระดับต่ำ (ควรปรับปรุง)

4.1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความเสี่ยงจากการทำงานและพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงาน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความเสี่ยงจากการทำงานกับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงาน พบว่า การรับรู้ความเสี่ยงหรืออันตรายจากการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงาน (r=0.498) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความเสี่ยงหรืออันตรายจากการทำงานรายด้าน กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงาน พบว่า ด้านการรับรู้โอกาสที่จะทำให้เกิดอันตรายมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงาน (r=0.472) และด้านการรับรู้ความรุนแรงของอันตราย มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงาน (r=0.374) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความเสี่ยงจากการทำงานกับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงาน

พฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงาน	r	p-value
การรับรู้ความเสี่ยงหรืออันตรายจากการทำงาน	0.498*	.000
ด้านการรับรู้โอกาสที่จะเกิดอันตราย	0.472*	.000
ด้านการรับรู้ความรุนแรงของอันตราย	0.374*	.000

*p < 0.01

4.1.5 แนวทางการจัดการด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงาน

จากการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key information) จำนวน 7 คน ในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย สำนักงานเขตสาทร ประกอบด้วย ผู้บริหาร ได้แก่ หัวหน้าหน่วยงาน (ผู้อำนวยการเขต) 1 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต 2 คน หัวหน้าฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ 1 คน และหัวหน้างานเก็บขนมูลฝอย 3 คน สามารถสรุปแนวทางการจัดการด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย สำนักงานเขตสาทร ดังนี้

1) การบริหารจัดการ สำนักงานเขตสาทร แบ่งการบริหารจัดการด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน โดยมีการประกาศนโยบายด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานของหน่วยงานเป็นหนังสือเวียนแจ้งให้ข้าราชการพร้อมทั้งลูกจ้างรับทราบข้อปฏิบัติ มีการประชุมมอบนโยบายให้ทุกฝ่ายดำเนินการส่งเสริมสุขภาพ และดูแลการปฏิบัติงานของผู้ได้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานภาคสนามของฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และฝ่ายโยธา จะมีการประชุมเพื่อซักซ้อมการปฏิบัติให้ถูกต้อง มอบหมายหัวหน้างานติดตามผลการนำข้อปฏิบัติไปใช้ เพื่อที่จะได้รับทราบปัญหาและประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน

ด้านคณะกรรมการหรือผู้รับผิดชอบงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน สำนักงานเขตสาทร ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ซึ่งมอบหมายให้ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพเป็นผู้รับผิดชอบหลัก โดยฝ่ายอื่น ๆ จะส่งเจ้าหน้าที่มาร่วมเป็นคณะกรรมการฯ

ส่วนด้านแผนงาน/โครงการ เกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีการจัดทำแผนการประเมินความเสี่ยงและนำมาจัดลำดับความเสี่ยงของงานในแต่ละฝ่าย จัดทำโครงการสนับสนุนโดยเน้นงานที่มีความเสี่ยงสูง ตามลำดับก่อนหลัง การเก็บบันทึกข้อมูลสถิติการเจ็บป่วย การได้รับบาดเจ็บ อันตราย หรือการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงาน จัดกิจกรรมสนับสนุนในการตรวจสุขภาพประจำปีให้แก่ข้าราชการและลูกจ้างในหน่วยงาน จัดทำแผนการคุ้มครองการใช้อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล การฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องการป้องกันอันตรายจากการปฏิบัติงาน โดยมีการประเมินความรู้ก่อนและหลังการอบรม

2) การจัดการความเสี่ยง แบ่งการจัดการออกเป็นด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านข้อปฏิบัติ แนวทาง หรือมาตรฐานการปฏิบัติงานเพื่อความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย ยังไม่มีการจัดทำข้อปฏิบัติแนวทางมาตรฐานการปฏิบัติงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย เนื่องจากพบว่ามีงานอื่นที่มีความเสี่ยงสูงกว่า ได้แก่ การเกิดอุบัติเหตุจากการตัดกิ่งไม้ แต่มีการแจ้งนโยบายเรื่องความปลอดภัยในการทำงานในการประชุมประจำเดือนของฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ ทั้งนี้เพื่อให้พนักงานเก็บขนมูลฝอยได้รับทราบ โดยให้หัวหน้างานเป็นผู้ควบคุม ตรวจสอบ และกวดขัน เพื่อป้องกันอุบัติเหตุและอันตรายจากการทำงาน

ด้านการประเมินความเสี่ยงอันตรายจากกิจกรรมการเก็บขนมูลฝอย แม้ว่าว่าความเสี่ยงไม่อยู่ในระดับสูง แต่มีการสนับสนุนอุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลเพิ่มเติมให้มีปริมาณเพียงพอและเหมาะสม จัดอบรมให้ความรู้ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ มีการติดตามและประเมินผล โดยกำหนดผลลัพธ์ของการจัดการความเสี่ยงในการทำงาน/อุบัติเหตุจากการทำงานให้เท่ากับ 0 เพื่อใช้ในการติดตามและประเมินผล สุดท้ายเผยแพร่

ประชาสัมพันธ์การดำเนินโครงการและผลสำเร็จของการดำเนินงานไปยังหน่วยงานภายนอก

3) ประเด็นปัญหา อุปสรรคของการดำเนินงานจัดการด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย สำนักงานเขตสาทร พบว่า ผู้ปฏิบัติงานยังขาดความตระหนักและไม่เห็นความสำคัญของการสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลในการปฏิบัติงาน ต้องมีการกำชับ ควบคุม อย่างใกล้ชิด เครื่องมือในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอ มีสภาพชำรุด ผู้ปฏิบัติงานจำนวนไม่เพียงพอกับพื้นที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะมีอัตราว่างของลูกจ้างสูง จึงทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีภาระงานมากขึ้น ต้องทำงานแข่งกับเวลา และทำงานหนักเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ผู้ปฏิบัติงานจะมีความปลอดภัยจากโรคอันตรายและอุบัติเหตุจากการทำงานหากมีการนำข้อปฏิบัติแนวทาง หรือมาตรฐานการทำงานของหน่วยงานที่มีผลสำเร็จไปใช้อย่างจริงจัง

ส่วนด้านสิ่งสนับสนุน มีปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการจัดหางบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลที่มีคุณภาพดีและเหมาะสมในการใช้งานและให้มีจำนวนเพียงพอ ปัญหาเกี่ยวกับการจัดหาชุดปฐมพยาบาลเบื้องต้น ปัญหาเกี่ยวกับค่าเสี่ยงภัยสำหรับบุคลากร

4.2 อภิปรายผล

การศึกษานี้พบว่า พนักงานเก็บขนมูลฝอย สำนักงานเขตสาทร มีการรับรู้ความเสี่ยงจากการทำงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เพียงร้อยละ 38.5 โดยมีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง และในระดับต่ำ (ควรปรับปรุง) ถึงร้อยละ 33.8 และ 27.7 ซึ่งจากข้อมูลส่วนบุคคลพบว่า พนักงานส่วนใหญ่ไม่เคยเกิดอุบัติเหตุหรือเจ็บป่วยจากการทำงาน จึงเป็นไปได้ว่าพนักงานจึงยังไม่เห็นความสำคัญและความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นตามมา ซึ่งเห็นได้จากคะแนนการรับรู้ด้านโอกาสที่จะทำให้เกิดอันตราย และด้านความรุนแรงที่มีคะแนนอยู่ในระดับดีเพียงร้อยละ

36.2 และ 36.9 แต่กลับพบว่าพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย สำนักงานเขตสาทร โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ถึงร้อยละ 53.1 ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของวิราภรณ์ ทองยัง [9] ที่พบว่าพฤติกรรมการป้องกันโรคและการบาดเจ็บจากการทำงานของพนักงานเก็บขยะในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของนพรัตน์ เทียงคำดี [10] ที่พบว่าพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของพนักงานเก็บขยะ อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดพบว่าพนักงานเก็บขนมูลฝอย มีพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงานด้านการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ มากที่สุด ร้อยละ 64.6 และมีเพียงร้อยละ 2.3 เท่านั้นที่มีคะแนนในระดับต่ำ แสดงให้เห็นได้ว่าพนักงานเก็บขนมูลฝอย สำนักงานเขตสาทร ส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการตรวจสอบอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานได้อย่างปลอดภัย มีการปฏิบัติงานตามข้อกำหนดของหน่วยงาน และมีการดูแลตนเองให้มีความพร้อมในการทำงานอย่างดี โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาร่วมกับด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ และด้านความพร้อมของร่างกาย ที่พบว่ามีความเหมาะสมในระดับต่ำเพียงร้อยละ 1.5 และ 3.1 ซึ่งมีความเป็นไปได้ว่าพฤติกรรมการป้องกันในระดับดีนี้เกิดจากการที่พนักงานได้รับการอบรมการป้องกันโรคและอันตรายที่มาจากขยะ (ร้อยละ 76.2) และได้รับการอบรมเรื่องการสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคล (ร้อยละ 75.4) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของภูไทยกมลวารินทร์ [11] ที่พบว่ากลุ่มพนักงานเก็บและขนมูลฝอยติดเชื่อที่เคยผ่านการฝึกอบรมจะมีค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการสวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองอันตรายส่วนบุคคลสูงกว่ากลุ่มที่ไม่เคยผ่านการฝึกอบรม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลยังชี้ให้เห็นว่า การรับรู้ความเสี่ยงจากการทำงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงานในระดับ

ปานกลาง ($r=0.498$) โดยพนักงานเก็บขนมูลฝอย สำนักงานเขตสาทร มีการรับรู้โอกาสที่จะทำให้เกิดอันตรายจากการทำงาน มากที่สุดจากการสวมรองเท้าและขณะปฏิบัติงาน การไม่สวมใส่อุปกรณ์คุ้มครองความปลอดภัยส่วนบุคคลขณะปฏิบัติงาน และการปฏิบัติงานที่เร่งรีบแข่งกับเวลา นอกจากนี้พนักงานเก็บขนมูลฝอยยังมีการรับรู้ระดับความรุนแรงจากการสูญเสียอวัยวะส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกาย การสูญเสียชีวิต และการได้รับความพิการ ทูพพลภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริขวัญ ศรีสมศักดิ์ [12] ที่พบว่าการรับรู้ความรุนแรงของการเกิดอันตรายและอุบัติเหตุจากการทำงานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑามาศ ศข โคตร และศิราณีย์ อินทรหนองไผ่ [13] ที่พบว่าการรับรู้ความเสี่ยงเกี่ยวกับอุบัติเหตุในการทำงานมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันอุบัติเหตุในการทำงานของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมจังหวัดมหาสารคาม ($r=0.230$)

การศึกษานี้มีการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ (Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key information) ในประเด็นเกี่ยวกับการจัดการด้านสุขภาพและความปลอดภัยในการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย พบว่าสำนักงานเขตสาทร มีการประกาศนโยบายด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานของหน่วยงานเป็นลายลักษณ์อักษร และส่งหนังสือแจ้งเวียนเพื่อรับทราบข้อปฏิบัติ อีกทั้งมีการมอบนโยบายให้ทุกฝ่ายดำเนินการส่งเสริมสุขภาพและดูแลการปฏิบัติงานของผู้ได้บังคับบัญชาอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานภาคสนาม มีการประชุมเพื่อซักซ้อมการปฏิบัติให้ถูกต้อง ตลอดจนมีการประชุมติดตามผลการนำข้อปฏิบัติไปใช้เพื่อที่จะได้รับทราบปัญหาและประเมินความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน ดังนั้น จะเห็นได้ว่าสำนักงานเขตสาทร ได้มีการดำเนินการป้องกันควบคุมอันตรายจากการทำงานด้วยวิธีทางด้านการบริหารจัดการ (Administrative control) โดยการประกาศนโยบายของหน่วยงานอย่างชัดเจน ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของนพรัตน์ เทียงคำดี [14] ที่พบว่านโยบายของหน่วยงาน ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากและปัจจัยด้านนโยบายของหน่วยงานสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการทำงานของพนักงานเก็บขยะได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภวรรณ รัตนภิรมย์ [15] ที่พบว่า กลุ่มบริษัทบี.บี.เอส.เอฟ.ในประเทศไทย มีการบริหารจัดการความปลอดภัยขององค์กร โดยมีการกำหนดมาตรการความปลอดภัยที่มีความชัดเจนและส่งเสริมให้พนักงานทุกคนในองค์กรปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน ทำให้พนักงานได้รับความรู้ ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน อีกทั้งมีความเคร่งครัดเรื่องความปลอดภัย และมีการสื่อสารด้านความปลอดภัยอย่างสม่ำเสมอ ทำให้พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ กลุ่มบริษัทบี.บี.เอส.เอฟ.ในประเทศไทยอยู่ในระดับมาก

นอกจากนี้ยังพบว่า สำนักงานเขตสาทร ได้มีจัดอบรมให้ความรู้ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งมีการประเมินความรู้ก่อนและหลังการอบรม ซึ่งถือได้ว่าเป็นกระบวนการทางปัญญา (Cognition process) เกิดการพัฒนาและนำไปสู่กระบวนการแสดงออก (Spatial behavior process) หลังจากผ่านขั้นตอนการรับรู้ โดยจะเห็นได้จากเมื่อผู้ปฏิบัติงานมีความรู้เกี่ยวกับอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานก็จะทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติ และสามารถปฏิบัติตนในการป้องกันอันตรายได้อย่างถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิราภรณ์ ทองยัง [16] ที่พบว่าความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคและการบาดเจ็บจากการทำงาน และการได้รับข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคและการบาดเจ็บจากการทำงานของพนักงานเก็บขยะ

ข้อค้นพบจากการศึกษานี้จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย สำนักงานเขตสาทร โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี

และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงาน คือ การรับรู้ความเสี่ยงจากการทำงาน และอาจได้รับอิทธิพลจากการดำเนินการป้องกันควบคุมอันตรายจากการทำงานด้วยวิธีทางด้านการบริหารจัดการ (Administrative control) โดยการประกาศนโยบาย มอบนโยบายให้ทุกฝ่ายดำเนินการ ประชุมเพื่อซักซ้อมการปฏิบัติให้ถูกต้อง ตลอดจนมีการประชุมติดตามผลการนำข้อปฏิบัติไปใช้ อีกทั้งจัดอบรมให้ความรู้ด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ มีการประเมินความรู้ก่อนและหลังการอบรม ซึ่งเป็นกระบวนการทางปัญญาและนำไปสู่กระบวนการแสดงออก โดยสะท้อนออกมาให้เห็นว่าพนักงานเก็บขนมูลฝอย สำนักงานเขตสาทร มีพฤติกรรมกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงานระดับดี

ดังนั้นข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้สามารถนำไปใช้วางแผน กำหนดแนวทางในการป้องกันอันตรายจากการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย สำนักงานเขตสาทร และอาจเป็นแนวทางให้กับเขตอื่น ๆ ที่มีบริบทคล้าย ๆ กัน โดยสร้างการรับรู้ความเสี่ยงจากการทำงาน เพื่อให้เกิดพฤติกรรมกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงานอยู่ในระดับดีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยลดความสูญเสียและอุบัติเหตุจากการปฏิบัติงานได้

5. สรุปผล

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า พฤติกรรมกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงานของพนักงานเก็บขนมูลฝอย สำนักงานเขตสาทร โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี แม้ว่าพนักงานส่วนใหญ่จะมีการรับรู้ความเสี่ยงอยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง เนื่องจากสำนักงานเขตสาทร ได้มีการดำเนินการป้องกันควบคุมอันตรายจากการทำงานด้วยวิธีทางด้านการบริหารจัดการ (Administrative Control) โดยการประกาศนโยบายของหน่วยงานอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานภาคสนาม มีการประชุมเพื่อซักซ้อมการปฏิบัติให้ถูกต้อง ตลอดจนมีการประชุมติดตามผลการนำ

ข้อปฏิบัติไปใช้ ซึ่งมาตรการดังกล่าวจะช่วยให้การทำงานเก็บขนมูลฝอยมีประสิทธิภาพและมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น รวมทั้งสนับสนุนให้พนักงานเก็บขนมูลฝอยมีพฤติกรรมกรรมการป้องกันอันตรายจากการทำงานคงอยู่ในระดับดีอย่างต่อเนื่อง

6. กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ลักขณา เหล่าเกียรติ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ ดร. ฌิภัตรา หิรตวร กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา ชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนตรวจสอบข้อบกพร่องต่าง ๆ เพื่อให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณนายพันธ์ศักดิ์ เจริญสุข ผู้อำนวยการเขตสาทร นายธวัชชัย แพงไทย และนางสาวสุวิษญานันท์ นสมทรง ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตสาทร ขอขอบพระคุณนายสรนพ กนกฤทัยพันธ์ หัวหน้าฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ รวมทั้งหัวหน้างานเก็บขนมูลฝอย และขอขอบคุณพนักงานเก็บขนมูลฝอย ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ สำนักงานเขตสาทร ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยครั้งนี้จนสำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

- [1] Bureau of Environment Bangkok. "Solid waste volume statistics" (2021, May. 25). [Online]. Available: <https://webportal.bangkok.go.th/environmentbma/page/s sub/ 7405>.
- [2] Bureau of Environment Bangkok. (2021, May. 25). "Annual report. [Online]. Available: <https://webportal.bangkok.go.th/environmentbma/page/sub/ 8545>.

- [3] S. Sirasukol, "Health Condition of Garbage Collectors: the case study of municipalities in Nakhon Pathom Province." M.S. Thesis, Silpakorn Univ., 2011 (in Thai).
- [4] P. Pijadee, "Prevalence and risk factors associated with occupational injuries and disorders among garbage collectors in Bang Pa-in District, Ayutthaya." M.S. Thesis, Thammasat Univ., 2012 (in Thai).
- [5] S. Lakdee. "Investigation, knowledge, attitude, and behavior concerning infectious waste disposal by the staff of private health centers in municipal area, Ubon Ratchathani." M.S. Thesis, Ubon Ratchathani Univ., 2008 (in Thai).
- [6] M. Nanok and L. Charentanyarak, "Occupational hazard prevention behaviors of garbage collector in Khon Kaen Municipality," *KKU Journal for Public Health Research*, Vol. 13, no. 1, pp.48-59, Jan-Mar. 2020. (in Thai).
- [7] [9] [16] V. Thongyoung, "Factors related to the disease and occupational injuries of garbage collectors and their preventive behavior," M.S. Thesis, Mahidol Univ., 2009 (in Thai).
- [8] Wiedemann, P. M. & Schütz, H. (2005). *The Precautionary Principle and Risk Perception: Experimental Studies in the EMF Area. Environmental Health Perspectives*, 113: 402-405.
- [10] [14] N. Thiangkhamdee, "Factors influencing work-related accidental prevention behaviors of garbage collectors in Banglamung District Chonburi," M.N.S. Thesis, Burapha Univ., 2013 (in Thai).
- [11] P. Kamolwarin, "Knowledge and Health prevention Behaviors form Infected Waste Collection Staff in the Company and the Local Government Organization in Pathum Thani Province." *Regional Health Promotion Center 9 Journal* Vol. 15 No. 36 January-April 2021. (in Thai).
- [12] S. Srisomsak. "Relationship between Health Beliefs and Occupational Hazard Prevention Behaviors of Employees at Automobile Parts Factory in Rayong Province." M.S. Thesis, Borapha Univ., 2014 (in Thai).
- [13] J.Kochakot and S. Intaranongpai, "Workplace accidental preventing behavior of factory workers in Mahasarakham province," *Journal of Humanities and Social Sciences Mahasarakham University*, Vol.36, no.5, pp.12-20, Sep-Oct. 2017. (in Thai).
- [15] S. Rattanapirom, "Accident prevention behaviors of the operational employees of BASF Group Company in Thailand," M.S. Thesis, Silpakorn Univ., 2015 (in Thai).

ประวัติผู้ประพันธ์ :

พัศพิชชา ทองจิราอนันต์ นักวิชาการ
สาขาวิชาการบริหารงานพิเศษ หัวหน้า
ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ
สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร
มีความสนใจงานวิจัยด้าน

การจัดการอนามัยสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย